

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. De Conditionibus Legis; ac primo quod Lex debeat esse justa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

communicationem percipienti Clericum favet Clericis, & gravat delinquentes: Privilegium favet privilegiato, & gravat reliquos, qui ægre ferunt, quod ille a communibus oneribus eximatur: Proinde aliqui docuerunt cum Tiraquel., legem dicendam esse odiosam, & restringendam, si gravamen ferat, etiamsi favorem contineat; Alii cum Panormit. censendam esse favorabilem, & ampliandam, si favorem contineat, etiamsi ferat gravamen. Merol. cum communiore putat, inspiciendum esse finem primarium Legislatoris, itaut dicatur odiosa, si primario intendat gravamen, & favorabilis, si primario intendat favorem. Suar. tamen lib. 5. de Legibus cap. 2., & Pal. putant, proprietatem legis spectandam esse potius ex materia præcepta, quæ est materia intrinseca, & quasi natura legis, quam ex fine extrinseco Legislatoris; Nam vel inspicitur finis ultimus, & sic omnis lex esset favorabilis, quia omnis lex respicit essentialiter bonum Communitatis, atque adeo continet favorem; Vel attenditur finis proximus a Legislatore intentus, & sæpe lex odiosa intendit immediate favorem, & lex favorabilis gravamen; ut constat exemplis obviis; Nam dispensatio communiter censetur esse odiosa, & restringenda, cum sit vulnus legis, & contra jus; & tamen qui dispensat in lege, immediate intendit concedere favorem; Et idem dicas de lege correctoria juris communis: Contra vero lex imponens excommunicationem percussori Clericorum censetur favorabilis; & tamen immediate infert gravamen delinquenti. Quare dicendum cum Suar., & Pal. proprietatem legis attendendam esse ex materia præcepta, quæ si contineat magis gravamen, quam favorem, dicenda sit odiosa; ut lex imponens vectigalia, vel pœnas transfredienti aliquam legem: Secus vero

dicenda sit favorabilis, si potius contineat favorem, quam onus; ut lex signans taxam mercibus, & lex apponens solemnitates contractibus; Et ejusmodi communiter censetur esse lex imponens censuram percipienti Clericum; quia hoc potius cedit in favorem Clericorum, quam in gravamen delinquentium.

XII. Quod si dubium aliquando sit, an lex aliqua favorem potius, quam gravamen contineat, tunc dicenda est ex Suar. favorabilis; quia favor præfertur odio, eo quod de Principe potius beneficium, quam odium præsumendum sit.

ARTICULUS II.

De Conditionibus legis; Ac primo, quod lex debeat esse iusta.

- I. *Ad legis validitatem septem conditiones requiruntur.*
- II. *Debet quidem esse iusta. Quinque autem modis potest esse iniusta.*
- III. *Non tenemur legem injustam servare, præciso tamen scandalo.*
- IV. *Quid, si dubietur de legis iniustitia?*

I. **S**eptem sunt præcipuæ conditiones ad legem requisitæ. Prima, ut sit iusta. Secunda, ut feratur ad bonum commune. Tertia, ut sit promulgata. Quarta, ut lapsum sit tempus a Legislatore præscriptum ad obligandum. Quinta, ut sit usu recepta. Sexta, quod sit perpetua. Demum, quod a legitimo Superiore feratur: De quibus omnibus sigillatim agendum in sequentibus articulis. Postremam tamen conditionem opportunius explicabimus, ubi, exposita Legis materia, inquiremus, Quinam possit Leges condere.

II. Primo itaque, Ut lex sit valida, non solum debet esse utilis bono publi-

publico, ut supra diximus, sed etiam debet esse iusta: Multis autem modis potest esse iniusta, & sic invalida. Primo, si repugnet legi, aut Præcepto Divino; *Deo enim magis, quam hominibus obedire oportet*; ut dicitur Act. 4., Unde fit, nec vitium præcipi posse, nec virtutem prohiberi, nisi forte ob majus bonum. Secundo, si adversetur bono communi. Tertio, si excedat potestatem Legislatoris; Unde lex humana præcipiens directe actus internos est invalida. Quarto, si subditis onus imponitur improporcionatum causæ; (ut si imponatur tributum supra necessitatem) vel si imponatur onus gravans subditos inæqualiter, non servata debita proportionem; ut si magis pauper, quam dives gravetur. Demum dicitur iniusta materialiter lex, quæ fundatur in falsa præsumptione contra rei veritatem, quæ tantum innotescat illi, contra quem fertur lex; Et idem dicas de sententia Judicis; ut si Cajus per falsos testes convictus compellatur per sententiam ad solvendo centum, quos revera non debet.

III. Hinc fit, legem quocumque ex istis modo injustam non obligare in conscientia, nec esse servandam, præciso scandalo, & perturbatione Reipublicæ; Tum quia lex, ut obliget, debet esse Recta rationis ordinatio ad bonum commune instituta; Lex autem iniusta non est hujusmodi: Tum etiam quia quælibet lex est participatio legis æternæ, quæ iustissima est; unde lex, qua parte est iniusta, non obligat: Dixi tamen, *præciso scandalo*, quia ad vitandum scandalum servari debent leges, quæ sine peccato servari possunt; non quidem ex vi ipsarum legum directe obligantium, sed ex lege charitatis; quia scilicet mandavit Deus unicuique de proximo suo.

IV. Quæritur tamen, Utrum lex obliget in dubio, an sit iusta? Com-

muniter Doctores affirmant; (sicut etiam si dubitetur, an sit acceptata) quia possessio stare videtur pro lege, & pro potestate, quam habet Superior præcipiendi. Oppositum tamen sentiunt Joan. Sanch. disp. 53. num. 37., Palau t. 1. disp. 3. punct. 7. num. 4., Valq., & alii apud Dian. part. 4. tract. 3. resol. 9., & Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Subditus*; quia nemo est in potestate præcipiendi ea, de quibus dubitatur, an sint licita, aut iusta; præsertim si ex obedientia grave malum imminet; videtur quippe prævalere in tali dubio libertas, & securitas subditi. Utramque sententiam censet probabilem Tambur. loc. laud. Equidem primam amplector, utpote verior, & communior. Sed iterum hac de re recurret sermo quæst. 3. art. 3. num. 4.

ARTICULUS III.

Quomodo lex respicere debeat bonum commune?

- I. *Num cessante fine legis in casu particulari desinat lex obligare?*
- II. *Num valeat lex, quæ uni Communitati est utilis, alteri vero noxia, si ab eodem Principe feratur?*
- III. *Num lex ab initio inutilis, si successu temporis fiat Reipublica utilis, incipiat tunc obligare?*
- IV. *Quid etiam de Voto, quod ab initio sit de re indifferenti, & successu temporis sit de meliori bono?*

I. **D**Ebet ex D. Th. 1. 2. quæst. 90. art. 2. Lex respicere bonum commune, eo quod sit regula totius Communitatis, illam dirigens ad finem publicum, quod est bonum totius Reipublicæ: Unde differt lex a privilegio; hoc enim respicit privatum bonum, quando particulari personæ confertur. Hinc inferunt Doctores pluri-